

ध्यायम् 104, 14. — b) *Hinweisung auf*: श्रुतिनिर्दर्शनात् M. 11, 48. भूयोऽर्थना-
नुरूप्यत्स धर्मव्यक्तिनिर्दर्शनात् MBh. 3, 12678. — c) *das Zeigen* MBh. 7, 564.
— d) *Beleg, Beispiel* AK. 3, 4, 24, 65. दृष्टान्तेनार्थः प्रसाध्यते यत्र तन्निर्दर्शनम्
Suçr. 2, 360, 5. तदपि निर्दर्शनायोदाहरिष्यामः Åçv. Çr. 7, 14, 8, 3. Lîṭṭ.
7, 10, 18. Nir. 11, 2. इळा साळ्ळात्र निर्दर्शनानि RV. Pañt. 1, 12, 14, 18.
18, 6. M. 9, 20. MBh. 3, 8172. 13254. 16935. 5, 3919. 13, 437. 2892. 2894.
14, 554. Hariv. 3434. 6434. 10017. पर्याप्तमेतावद्भूतैर्निर्दर्शनम् R. 5, 23,
20, 6, 10, 29. 74, 15, 17. 18. Suçr. 1, 134, 20. Ragh. 8, 45. Çāk. 23, 15. ब-
लिना मक् षोडश्यामिति नास्ति निर्दर्शनम् Kām. Nitis. 9, 49. अयमेवात्र वृ-
त्तातो ममात्र च निर्दर्शनम् Kātūās. 21, 100. Colebr. Misc. Ess. I, 292. Çāk. zu
Bṛh. År. Up. S. 219. Verz. d. Oxf. H. No. 370, Çl. 20. — d) *Anzeichen, Symp-
tom, Vorzeichen, Vorbedeutung*: श्लेष्मसमूहस्य प्रलस्य नि° Suçr. 2, 438,
16. MBh. 2, 507. संज्ञालोपो निरूप्यत्वं सद्यो मृत्युनिर्दर्शनम् 12, 11718. fg.
अष्टौ नृपमानि (यज्ञः, दानम्, अध्ययनम्, तपः, दमः, सत्यम्, धार्जवम्, आ-
नृश्यम्) मनुष्यलोके स्वर्गस्य लोकस्य निर्दर्शनानि 3, 1235. 7, 5166. तैरु-
त्पातनिर्दर्शनेः Hariv. 9885. Am Ende eines adj. comp. f. आः वाचः प्री-
तिनिर्दर्शनाः zeugend von R. 6, 112, 49. — e) *Schema, System* Suçr. 1,
151, 19.

निर्दर्शिन (wie eben) adj. *schauend, eine Einsicht habend in, vertraut mit*:
(पृथ्वी) सर्वभूतकारी देवी प्रभाप्रभुनिर्दर्शिनो MBh. 14, 1406. श्रुति° 12,
11611. fg. तत्र° 11618.

निर्दा und निर्दा (von 1. निर्द्) f. *Schmähung, Verachtung*: तं नौ अ-
र्वनिर्दायाः (पाहि vor अर्वन् vorgeschoben würde zugleich den Mangel
des Metrums ergänzen) RV. 6, 12, 6. मा नौ निर्दा श्शत मोत जल्पिः 8, 48,
14. — Vgl. निन्दा.

निर्दाघ (von दघ = दह् mit नि) gaṇa न्यङ्गादि zu P. 7, 3, 53. m. n.
Triak. 3, 5, 14. Siddh. K. 251, a, 1 v. u. 1) m. *Hitze, die heisse Zeit, der Sommer*
AK. 1, 1, 2, 19. Triak. 3, 3, 72. H. 157. Med. gh. 8. Halā. 1, 40. 116. Çat. Br.
13, 8, 4. Kāt. Çr. 21, 3, 5. 24, 2, 5. Kaç. 83. MBh. 3, 12539. 8, 3972. R. 2,
43, 20. 5, 41, 25. Suçr. 1, 20, 16. 21, 3. 2, 351, 21. Bhātr. 1, 39. Çāk. 37. Ragh.
10, 5. 84. 12, 32. 16, 38. Kathās. 9, 89. Rāga - Tar. 6, 19. Pañkat. I, 117.
°काल MBh. 3, 747. Mṛākh. 19, 15. Kumāras. 7, 84. R. 1, 1, 1. निर्दाघवा-
र्षिकौ (das 1te Wort auch als adj. aufzufassen) मासौ MBh. 7, 1311.
innere Hitze R. 1, 4. Çāntiç. 4, 4. Schweiss AK. 1, 1, 2, 33. Triak. H. 305.
Med. — 2) m. N. pr. eines Mannes; pl. seine Nachkommen gaṇa उप-
कादि zu P. 2, 4, 69. — Gáñālop. in Ind. St. 2, 76. ein Sohn Pulastja's
VP. 234.

निर्दाघकर (नि° + 1. कर) m. die Sonne Hā. 11.

निर्दातार (von 4. दा mit नि) nom. ag. *Anbinder*: चरन्वत्से रुशन्निह्
निर्दातारं न विन्दते RV. 8, 61, 5.

निर्दान (wie eben) n. 1) *Band, Strick, Halfter*: बालज्ञेन निदानेन
MBh. 13, 4587. उडुन्नियोणामसृजन्निदानम् RV. 6, 32, 2. = वत्सदामन् ein
Strick zum Anbinden eines Kalbes H. an. 3, 387. Med. n. 83. — 2)
Grundursache, Wesen; Grundform: तासां नि चिकुः कवयो निदानम्
RV. 10, 114, 2. कासोत्प्रमा प्रतिमा किं निदानम् 130, 3. अग्निदेवत्र दशहो-
तुर्निदानम् TBh. 2, 2, 24, 6. TS. 6, 5, 22, 2. Kāt. 20, 9. Çāk. Br. 22, 1.
23, 1. Ursache Suçr. 2, 372, 4. अल्प° 443, 4. 437, 18. Ragh. 3, 1. Kātūās.
15, 141. Gtr. 1, 20. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 603, Çl. 13. 7,

11, Çl. 43. Kull. zu M. 9, 27. मानमनिदानम् Gtr. 10, 2. = आदिकारण
AK. 1, 1, 4, 6. Med. = कारण H. 1314. H. an. Med. Ueber den Gebrauch
des Wortes bei den Buddhisten in dieser Bed. s. Burn. Intr. 39. fg.
485. 631. 637. Lot. de la b. l. 380. Köppen I, 609. fgg. WASSILJEV 13 u.
s. w. HIOUEN-THSANG I, 78. 161. die Folge ist an die Ursache gebunden;
vgl. निबन्धन. — 3) निदानेन instr. *ursprünglich, wesentlich, eigentlich*: प-
ञ्जमानो वा एष निदानेन यत्पशुः Ait. Br. 2, 14. Çat. Br. 1, 2, 4, 12. 4, 4,
36. 3, 2, 2, 15. अग्निर्वा एष निदानेन यदाग्नीध्रः 4, 4, 2, 18. — 4) निदानस्थान
oder kurz निदान (Halā. 2, 157) heisst eine der fünf Abtheilungen der me-
dizinischen Wissenschaft d. i. die Lehre von den Ursachen und dem Wesen
der Krankheiten, Pathologie Suçr. 1, 6, 1. 249, 1. Die sechszehn Nidāna
sind die 16 Abschnitte, in welchen diese Lehre behandelt wird, 9, 6. यथा
भिपक्षिकित्सेत रुज्ञा निदानवित् Buig. P. 6, 1, 8. — 5) निदान und
निदानसूत्र Titel eines Werkes über Metra und Stoma Ind. St. 1, 44. fgg.
Müller, SL. 111. 147. 210. Verz. d. B. H. No. 299. — 6) *Ende*, = अवसान
H. an. Halā. 3, 39. = तप Med. Die Bed. *disappearance, cessation or re-
moval of a first cause* bei Wils. beruht auf einer anderen Trennung
der Worte वत्सदामादिकारणत्वे in Med.; auch ÇKDr. zerlegt dieses
comp. in वत्सदामादि und कारणात्तय, während wir darin drei Bedeu-
tungen (वत्सदामन्, आदिकारण und तप) annehmen. — 7) *Retnigun*
(शुद्धि). — 8) die Forderung des Lohnes für Askese (तपसः फलपाचने)
H. an. — Vgl. निमित्त°.

निदानवत् (von निदान) adj. *auf einem Grund fussend oder wesentlich*
TBh. 2, 2, 22, 6. Kāt. 20, 9. 28, 10.

निदिग्ध 1) partic. s. u. दिह् mit नि. — 2) f. आ Kardamomen Çab-
dak. im ÇKDr.

निदिग्धिका (von निदिग्धा) f. 1) *Solanum Jacquini Willd. (die An-
klebende, sich Anhängende)* AK. 2, 4, 3, 12. Ratnam. 7. Halā. 2, 164.
Suçr. 1, 377, 21. Vgl. निर्दिग्धिका, निर्दिग्धिका. — 2) Kardamomen Çab-
dak. im ÇKDr.

निदिध्यासन (vom desid. von ध्या mit नि) n. *das Nachdenken* Ve-
dāntas. (Allah.) No. 123. 113. Prab. 113, 4. Çāk. zu Bṛh. År. Up. S. 137.
Madhus. in Ind. St. 1, 22, 5 v. u.

निदिध्यासितव्य s. u. ध्या mit नि.

निदिध्यासु (vom desid. von ध्या mit नि) adj. *über Etwas nachzuden-
ken verlangend*: °सोरात्ममायां हृदयं निर्भिद्यत । ततो मनस्ततश्चन्द्रः
संकल्पः काम एव च ॥ Buig. P. 2, 10, 30.

निदुश m. Fisch Çabdarthak. bei Wils.

निदेश (von 1. दिश् mit नि) m. 1) *Befehl* AK. 2, 8, 25. 3, 4, 25, 181.
H. 277. an. 3, 722. Kathās. 22, 259. आचार्यनिदेशेन 4, 18. नागराजनिदेशतः
22, 209. निदेशात्स्वर्गिणः पितुः Ragh. ed. Calc. 12, 17. अनुष्ठित° Çāk. 97,
2. कालमेव प्रतीक्षत निदेशं भूतको यथा MBh. 12, 8929. निदेशं कर्तुं ते R. 2,
34, 44. युधिष्ठिरस्यास्मि निदेशकारी MBh. 4, 2102. Buig. P. 7, 8, 48. °कृ-
त् 1, 17, 40. निदेशे वर्तमानानाम् MBh. 1, 637. °वर्ति च पितुः पुत्रो भवति
धर्मतः 15, 155. R. 4, 38, 59. 40, 5. Çāk. 139, v. l. Daçak. 159, 4. निदेशे हि
मया तुभ्यं स्थातव्यमनसूयता Matsop. 19. स्थितान्निदेशे (गजान्) MBh. 3,
959. Ragh. 14, 44. Mālav. 89. निदेशे निरतः पितुः R. 4, 14, 18. निदेशं भ-
वतो यथोक्तमनुपालयन् R. SchL. 2, 34, 43. निदेशं पालयतु 82. 77. °भाज्